

Текст № 52 **Ите добывает Отца-Рыбу-Мать-Рыбу /**
Itje erlegt den Vater-Fisch-Mutter-Fisch

1. *Йта имнәсәки ҫлакусти.* 2. *Ну, ҫлакустати, Йта сүруйгус.*
3. *Оккрың түүаң сүрулевле имнәдни тәран.* 4. *«Нужелти қалло ман оннан кувай пәнджармы тәңу?»* 5. *Тан тиннувымма қәттү.* 6. *«Қал Йтејә Йтејә ман қәл асс тинновам.»* 7. *Йтә имнәтт тынд ләқәрелдеқвут қоттә, мишалгுவат: «Қәттү!»* 8. *«Йтејә, ну тинновам қал тәна таминетай аргүдасууан ООО.»* 9. *Оккрың сүрулевле қоттә тшатшаң қоват мәта алто.* 10. *И на сүрулевле түүаң.*
11. *«Тан қал асс тиннувынди қайуын қвалам қватку?»* 12. *Ймнәт тәраң: «Қал тнәндә еуан матәл до.* 13. *Нәндә ҫлаң қвәлан есай қвәли и қвәлан евай кувай.»* 14. *Йте: «Қалло қаран қвәлле қваттшам.»*
15. *Йта қараймын қванны.* 16. *Нәнны түү на мәтәлдәндә.* 17. *Қутам тылләқылдит меуат еррерму нәтшкүтам сүкалдә ыттыт ондә коннә үдылдиң.* 18. *Мәран бар митәлдиң.* 19. *Коннә манджамбинд уғом вес питқалбат.* 20. *«Ну кулдиң на қвәләм, қватку асс тиннувам.»* 21. *Нар тарыппа: «Қванджаң имнәмни.»* 22. *Түүаң имнәтти: «Но қвәләм некулдиң қватку.* 23. *Ман нәтшкүтам үтандам уғом вес питқалбат.* 24. *Тан имнә асс тиннәвалти, қайуын ман қувай пәнджармә еуан?»*
25. *Имнәт тәраң, қал ман асы тинновам.* 26. *«Қас тинновалти асс қәткүвали?»* 27. *Имнәмдә тынде ләқәрдүквут коннә, мишалгуват: «Кәттү!»* 28. *«Әде каҫте тынновам. тәна таминне тай тассукан пүтән пәрин массу селду иннә ләндә.»* 29. *Тәппә никуванны: «Но қалло тә қала лат сүләмбат!»* 30. *Тита қванджот қвәлан әсай қвәләм қватку, қвәлан әвай қвәләм қватку.»* 31. *Массу селду ынат тә қал әмдат сүлатит, ыппат.* 32. *Пәм пәтәлбиндадыт әтшанмы тыкуң.* 33. *Тәндә миттат мәуат әррерму.* 34. *Массу селт инәндәни тәраң.* 35. *Әтшат әррермын қәуан тә қалассә қвалле ыннә на камбалдженджант тәқан қвәтнат.* 36. *Ондә коннә мант сүлдәң*

нәтшкү там. тылҗеуылит. 37. Миндал нилле тәттә қылдит сүкәлджә аррармындә үткү әсуң сәң қал. 38. Аттишат, сечас тиандженджуң нәтшекутам. 39. Илле иттыт. 40. Ондә конна ытылдиң қоттә мандженды массум селд ынат қоңба. 41. Тон уғом қwale вес питқалбат. 42. Нуңга и тәербә массум селд ыннәм қоттәром. 43. Ну тыта асс тинновам күлдиң қwатку. 44. Қwанджаң имнәмни может таррә тиннувыт кайуынәммы коннең кувай панджармә тиннувындәт. 45. Түүаң имнәнди: «Қәтты, кайуынеммы ассә ли тинновал ман қувай пәнджармы?» 46. «Йтејә асс тинновам.» 47. «Қәсс тинновал, қәтты!» тындә локәрwлдекут. 48. «Әдә кәте, тинновам тәна таңиһәтай тәссуған пүтән парин пәтијаңнә сәлбү ополмыт әндат.» 49. Но, тита қwанджаң тәплани. 50. Қwанны, нәһә түүаң. 51. Опла тита қатлалат сүламбат. 52. «Қwалан әсай қwәлам қwатку қwанджот қwәлан әвай қwәлам қwатку қwанджот.» 53. Патјанә селдү опәт қатламдәт сүленатат үппат, тиаттиат пәам кәтән пәтишалбиндатыт атианмыләтуң. Миттат тондә. 54. Йте мәуат еррарму но, тита тәмды перуң әтишат. 55. Ондә коннә қwанны. 56. Нәтшәқүтам тылләүәлдит, минделбаттс уған соң. 57. Аттишат. 58. «Қwәлан әвай, қwалан әсай қwallот тианденджуң кәтам паттәлә коннә сапанһет.» 59. Ондә нәтшкүтам сүкәлджә еррермынды үттыт. 60. Ондә коннә үтылдиң. 61. Үтә мыранбәр коннә миталдиң, коттә манджендә, патшијаңдә сәлдү опат қоңба. 62. Уғом вес питқалба. 63. Ну тита и патшијаңнә сәлбү опом қоттрам тыта асс тинновам күлдиң қwатку қwәлам. 64. Мәтқандә түүаң и тәербә тита имнән наверно асс тиннувыт. 65. Қаран қwанджаң өннең. 66. Alleвылоси тидуң нави үллевле. 67. Әдә кәте сәңгам қаралде пондони қwәндат мәлла солдәң қwанны. 68. Теуан на тондә. 69. Мәуат әррермә, коннә қwанны, тиллот нәтшкүт минделбиҗе патнат сүкәлдже, еррамынды үттыт. 70. Ондә коннә үтелдиптә қәндә аллулғози китуңгамди қоттә тоғә тәттишит. 71. Коннә миталдиң коттә манджамбинт

қwалан әсай қwәлан әвай қwәлам улуон бәринт пәнбат. 72. Нәрнә тән қоттә пугалджиң тўуан қwаланни қwалан пергам пәттшит: массум сәлдү инамдә амбат, патшијаннә сәлдү опәмдә амбат. 73. Тәб йуат иннәламдә и опнәламдә ситәрыт. 74. Қалло тита қwаннат мәтлауандыт. 75. А манн тавә қwәлам селбути париүле пәттшам алвулози қәкнең. 76. Салдытыка той һессанны, тәнпуңа тәйлүлдиң тәнптә маґмаң.

1. Итя с бабушкой жили двое. 2. Ну, жили они двое, Итя охотился. 3. Однажды он пришел, поохотившись, бабушке своей говорит. 4. «Неужели, мол, у меня самого человеческого окружения нет? 5. Ты, если знаешь, скажи». 6. «Мол, Итя, Итя, я, мол, не знаю». 7. Итя свою бабушку тут поставил (опрокинул) на спину, теревит ее: «Скажи!» 8. «Итя, ну, я знаю, мол, тех и этих чужих, холодно ООО». 9. Однажды, поохотившись, обратно идет он, увидел таежное озеро. 10. И вот, поохотившись, пришел он. 11. «Ты, мол, не знаешь, где рыбу добыть?» 12. Его бабушка говорит: «мол, там есть таежное озеро. 13. В нем живет рыбы отцовская рыба и рыбы материнская человеческая». 14. Ича: «мол, завтра добывать пойду». 15. Ича утром пошел. 16. Туда пришел он к этому таежному озеру. 17. Елку вырвал (выдернул из земли), сделал прорубь, остроконечную елку верхушкой книзу опустил, сам на берег отправился. 18. Закатное время («высота ступни») наступило. 19. На берег смотрит, видимо, лед весь смят. 20. «Ну как эту рыбу добыть, не знаю я». 21. Так сказал он: «Пойду я к бабушке своей». 22. Пришел он к бабушке своей: «Ну, рыбу никак не добыть. 23. Я остроконечную елку опустил, лед весь смят. 24. Ты, бабушка, не знаешь ли ты, где мое человеческое окружение есть?». 25. Бабушка его говорит, мол, я не знаю. 26. «Не знаешь ты или не говоришь?» 27. Бабушку свою тут поставил (опрокинул) вверх, теревит: «Скажи!» 28. «Ича-внучок, я знаю. Там верховского холодного мыса на вершине твои семь братьев-массу есть, видимо». 29. К ним пошел: «Ну, мол, копыа ваши точите! 30. Теперь пойдем мы рыбы отцовскую рыбу добывать, рыбы материнскую рыбу добывать». 31. Семь его братьев-массу свои копыа наточили, пошли. 31. Деревья рубят, видимо, рогатины вяжут. 33. К озеру пришли они, сделали прорубь. 34. Своим семерым братьям-массу он говорит: 35. «Караульте около проруби, копыями убейте, (когда) всплывет она (рыба), видимо, копыем убейте». 36. Сам на берег отпра-

вился быстро, остроконечную елку вырвал (выдернул из земли). 37. Заострив, принес он ее верхушкой вниз (перевернув), (чтобы) в прорубь опустить, хорошо будет, кажется. 38. Караулят (смотрят), сейчас опустит остроконечную елку. 39. Вниз опустил. 40. Сам на берег отправился, назад посмотрел, видимо, семь братьев-массу утонули. 41. Лед озера, пока он охотился, весь смяло. 42. Стоит и думает он, семь братьев-массу утопил я. 43. Ну, теперь я не знаю, как добыть. 44. Пойду к моей бабушке, может еще знает, где-нибудь на суше мое человеческое окружение знает она, видимо. 45. Пришел к своей бабушке: «Скажи, где-нибудь не знаешь ли мое человеческое окружение?» 46. «Итенька, я не знаю». 47. «Если знаешь, скажи!» Туда опрокинул. 48. «Итя-внучок, я знаю там низовского холодного мыса на вершине семь сестер-патшиянгне есть, видимо». 49. Ну, теперь я пойду к ним. 50. Пошел, туда пришел. 51. Сестры теперь когти свои точат. 52. «Рыбы отцовскую рыбу добывать мы пойдем, рыбы материнскую рыбу добывать пойдем мы». 53. Семь его сестер-патшиянгне когти свои наточили, пошли отправились), идут, деревья когтями срубают, видимо, стрелы делают. Достигли озера. 54. Ича сделал прорубь, ну, теперь вокруг нее караулят (смотрят). 55. Сам на берег пошел. 56. Остроконечную елку вырвал, заточил конец хорошо. 57. Караулят (смотрят). 58. «Рыбы отцовскую (рыбу), рыбы материнскую (рыбу) давайте добудем мы, выйдет она, когтем заколов, наверх вытащим». 59. Сам остроконечную елку верхушкой вниз (перевернув), в прорубь опустил. 60. Сам на берег отправился. 61. Вечер закатное время («высота ступни») на берег наступило, назад посмотрел он, семь его сестер-патшиянгне утонули. 62. Лед весь смят. 63. Ну теперь и семерых сестер-патшиянгне я утопил, теперь я не знаю, как добыть рыбу. 64. Домой пришел и думает: теперь бабушка моя, наверное, не знает. 65. Завтра я пойду сам. 66. Идола достал этого, взявши. 67. Ича-внучок переночевал, к старому дереву его отнес, тряпки повесил на шею, пошел. 68. Пришел на это озеро. 69. Сделал прорубь он, на берег пошел, вырвал остроконечную елку, заточив, погрузил, верхушкой вниз (перевернув), в прорубь опустил. 70. Сам на берег когда пошел, идол пусть рыбу ловит сзади, в озеро выбросил он его. 71. Берега достиг, назад посмотрел, видимо, рыба отцовская, рыба материнская рыба льда поверху положена (лежит). 72. Потом он назад повернул, пришел к рыбе, рыбе брюхо распорол: семь его братьев-массу съедены, семь его сестер-патшиянгне съедены. 73. Он взял своих братьев и своих сестер разбудил. 74. Мол, теперь идите все по своим домам. 75. А я эту рыбу распорю в качестве жертвы-

сельдюті¹ идольскому князю. 76. Сельдюті прочь укатилась, [идольский князь] ее схватил, унес, так сказка закончилась.

1. Itja lebte mit seiner Großmutter zu zweit. 2. Na, sie lebten zu zweit, Itja ging auf die Jagd. 3. Eines Tages kam er nach der Jagd und sagt seiner Großmutter. 4. „Habe ich wirklich keine menschliche Umgebung, sagt er? 5. Wenn du es weißt, sag es mir.“ 6. „Itja, Itja sagt sie, ich weiß es nicht.“ 7. Dann stellte (warf um) Itja seine Großmutter auf den Rücken und plagt: „Sag es!“ 8. „Itja, ich kenne diese und jene Fremde, sagt sie, es ist kalt.“ 9. Eines Tages, nach der Jagd, kehrt er zurück und sieht einen Taigasee. 10. Da kam er nach der Jagd. 11. „Weißt du nicht, sagt er, wo man Fisch fangen kann?“ 12. Seine Großmutter antwortet: „Da gibt es einen Taigasee, sagt sie. 13. Drin leben Fische, väterliche Fische und mütterliche Fische, menschliche.“ 14. Itscha: „Morgen gehe ich fangen.“ 15. Am Morgen ging Itscha los. 16. Da kam er zu diesem Taigasee. 17. Da riss er eine Tanne aus dem Boden heraus, machte ein Eisloch, senkte die gespitzte Tanne mit der Spitze nach unten und selber ging er zum Ufer. 18. Der Sonnenuntergang („Fusshöhe“) brach an. 19. Er guckt auf den Ufer und sieht, dass das ganze Eis gebrochen ist. 20. „Wie soll ich den Fisch fangen, weiß ich nicht.“ 21. Dann sagt er: „Ich gehe zu meiner Großmutter“. 22. Da kam er zu seiner Großmutter: „Ich kann den Fisch nicht fangen. 23. Ich senkte die gespitzte Tanne, das ganze Eis ist gebrochen. 24. Du, Großmutter, weißt du, vielleicht, wo meine menschliche Umgebung ist?“ 25. Seine Großmutter antwortet, dass sie es nicht weißt. 26. „Weißt du nicht oder sagst du nicht?“ 27. Da hob er seine Großmutter herauf und plagt: „Sag mal.“ 28. „Itja, Enkelkind, ich weiß. Da auf der Spitze des kalten Oberkapes sind deine sieben Brüder-Massu, scheint so“. 29. Dann ging er zu ihnen: „Spitzt eure Pfähle an“, sagt er. 30. „Jetzt gehen wir väterliche Fische fangen, mütterliche Fische fangen.“ 31. Seine sieben Brüder haben ihre Pfähle angespitzt, sind gegangen. 32. Man fällt die Bäume, es scheint so, dass die Brüder Jagdspieße binden. 33. Sie kamen zum See und machten ein Eisloch. 34. Da sagt Itja seinen sieben Brüdern-Massu. 35. „Bewacht das Eisloch, wenn (er) der Fisch auftaucht, tötet ihn mit Speeren.“ 36. Selber ging er schnell zum Ufer, riss eine gespitzte Tanne (aus dem Eisboden) heraus. 37. Dann machte er sie spitz und brachte sie mit der Spitze nach unten, um ins Eisloch zu senken. Es scheint so, dass alles gut klappt. 38. Sie sehen ihm zu. Jetzt senkt er die gespitzte Tanne. 39. Er hat sie runtergesenkt. 40. Selber ging er zum Ufer, warf einen Blick

¹ селдүти (салдितыка) – видимо, устаревшее обозначение какого-то жертвоприношения.

zurück, es scheint so, als ob die sieben Brüder ertranken. 41. Das Eis auf dem See wurde gebrochen, solange Itja jagte. 42. Er steht und denkt : „Ich habe die sieben Brüder-Massu ertränkt.“ 43. Jetzt weiß ich nicht, wie ich fangen soll. 44. Dann gehe ich zu meiner Großmutter, vielleicht kennt sie noch irgendwo auf dem Festland meine menschliche Umgebung. 45. Er kam zu seiner Großmutter: „Sag mal, kennst du irgendwo meine menschliche Umgebung?“ 46. „Itjenka, ich weiß es nicht.“ 47. „Wenn du weißt, sag es.“ Warf um. 48. „Itja, Enkelkind, ich weiß, es gibt da unten des kalten Kapes auf der Spitze sieben Schwester-Patschijangne, es scheint so.“ 49. Na, jetzt gehe ich zu ihnen. 50. Ist losgegangen, gekommen. 51. Seine Schwester-Patschijangne schärfen ihre Krallen jetzt. 52. Wir gehen den väterlichen Fisch fangen, wir gehen den mütterlichen Fisch fangen. 53. Seine sieben Schwester-Patschijangne haben ihre Krallen geschärft, losgegangen (sich begaben), sie gehen, fällen die Bäume mit den Krallen, es scheint so, sie machen die Pfeile. Sie haben den See erreicht. 54. Itschja machte ein Eisloch, na, jetzt bewachen sie. 55. Er selbst ging zum Ufer. 56. Er riss eine Tanne heraus, hat die Spitze gut gespitzt. 57. Bewachen (beobachten). 58. Lass uns den väterlichen Fisch, den mütterlichen Fisch fangen, wenn er hochkommt, ziehen wir ihn hoch. 59. Selber hat er die Tannenspitze runtergelassen. 60. Selber begab er sich zum Ufer. 61. Abend der Sonnenuntergang (Fusshöhe) brach am Ufer an, er sah zurück, seine sieben Schwester-Patschijangne ertranken. 62. Das ganze Eis ist gebrochen. 63. Jetzt habe ich die sieben Schwestern ertränkt, jetzt weiß ich nicht, wie ich den Fisch fangen kann. 64. Er kam nach Hause und denkt nach: Jetzt weiß meine Großmutter wahrscheinlich nicht. 65. Morgen gehe ich selber. 66. Er nahm das Idol, genommen. 67. Itscha-Enkelkind übernachtete, hat es zum alten Baum weggebracht, hat Lumpen um den Hals aufgehängt, ging los. 68. Er kam zu diesem See. 69. Er hat ein Eisloch gemacht, ging zum Ufer, riss eine Tanne aus dem Boden heraus, gespitzt, hat er sie mit der Spitze nach unten (umgedreht) ins Eisloch gesenkt. 70. Als er zum Ufer ging, das Idol soll Fisch hinten fangen, hat er es in den See geworfen. 71. Er hat das Ufer erreicht, sah zurück, er sieht, der väterliche Fisch, der mütterliche Fisch wurde aufs Eis gelegt (liegt). 72. Dann ging er zurück, kam er zu Fisch, schnitt er den Fischbauch: seine sieben Brüder-Massu sind aufgeessen, seine sieben Schwester-Patschijangne sind aufgeessen. 73. Er weckte seine Brüder und seine Schwester. 74. Geht ihr zu euch nach Hause jetzt. 75. Und ich schneide diesen Fisch als Opfer-Seldjuti für den Idolfürst auf. 76. Seldjuti rollte weg, (der Idolfürst) griff sie, brachte sie weg, so endete das Märchen.